A NAGY-SZALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE

1879-dik évi augusztus 21-kén

NAGY-SZALONTÁN TARTOTT KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

Osváth Imre esperes elnöklete alatt

jelenvoltak:

Egyházi tanácsbirák:	**Világi tanácsbirák:**
Nagy Sándor	Lovassi Ferencz
Nagy Daniel	Tabajdi Károly
Szél Kálmán	Benedek Ferencz
Ferenczi Gedeon	Fónagy László.
Csomor János	

Elnöklő esperes Osváth Imre buzgó ima után üdvözlőleg emlékezve meg egyházmegyénk mélyen tisztelt segédgondnokáról, — ki országos elfoglaltatásai miatt e gyűlésen jelen nem lehet, üdvözölve az egyházmegyei tanácsbirákat, lelkészeket, tanitókat és egyházi képviselőket, a gyűlést megnyitottnak nyilvánitja.

1. Olvastatott a főtiszt. püspöki hivatalnak az esperesi hivatalhoz intézett átirata, melyben a $^{13}/_{1879}$. számu egyházkerületi végzés alapján megbizza azt, hogy az esperesi hivatal betöltése czéljából, az egyházakat szavazásra hivja fel; melynek következtében olvastatott az esperesi hivatalra beadott szavazatok felbontásával a $^{2}/_{1879}$. sz. a. megbizott egyházmegyei küldöttség jegyzőkönyve, melyszerint f. é. julius 17-kén Geszten, segédgondnok ur elnöklete alatt, a beadott szavazatok felbontatván 43 egyházból — a szalontai egyház 2 szavazattal birván — 44 szavazat jött be, melyek közül Nagy Sándor szalontai lelkész 25 szavazatot nyervén, általános többséggel megválasztott esperesül kijelentetett, a szavazatok felbontása után elnöklő segédgondnok ur felolvassa Nagy Sándor szalontai lelkésznek hozzá intézett levelét, melyben egyéni, hivatali és családi körülményeire hivatkozva, ha ő választatnék esperessé magát felmentetni kéri.

A szavazat bontó küldöttség, tekintettel az őt megbizó $^{2}/_{1879}$. számu egyházmegyei végzésre, e tárgyban magát illetékesnek nem tekinti s Nagy Sándor lelkész nyilatkozatát intézkedés végett az egyházmegyei közgyüléshez terjeszti.

A szavazat bontó küldöttség eljárása helyeslő tudomásul vétetvén, Nagy Sándor szalontai lelkész, a jelen vóltak egyhangu éljenzése közt esperesül kijelentetett, és székének elfoglalására felhivatott.

2. Nagy Sándor szalontai lelkész, az egyházmegye benne helyezett bizalmát meleg szavakban megköszönve, hivatkozik a szavazat bontó küldöttséghez beadott

nyilatkozatában mondottakra, s ujolag kijelenti, hogy az esperesi hivatalt semmi szin alatt el nem fogadhatja, s annak betöltését illetőleg intézkedést kér.

Méltányolva egyházmegyei közgyülésünk az indokokat, melyeket Nagy Sándor tanácsbiró, mint az esperesi hivatal elvállalásának akadályait előadott, mély sajnálattal ugyan, de tekintve szilárd elhatározását, őt az esperesség alól felmenti, s f. é. október 1-jére uj szavazást rendel, felhatalmazván a $^{2}/_{1879}$. számu egyházmegyei végzés szerint kiküldötteket, a beadandó szavazatok felbontására, s a szavazás netaláni sikertelensége esetén ujabb szavazás elrendelésére mind addig mig kész eredmény lesz felmutatható, s ennek megtörténte után, egyházmegyei közgyülés összehivásával az elnökség bizatott meg.

3. Ugyancsak a $^{2}/_{1879}$. számu egyházmegyei végzésben megbizott küldöttség beterjeszti a főjegyzői állásra beadott szavazatok felbontásáról jelentését, melyszerint az első szavazás alkalmával általános szavazat többséget senki nem nyervén, a második szavazáskor Nagy Dániel komádi lelkész 25 szavazattal főjegyzővé választatott.

Nagy Dániel a főjegyzői esküt letevén, a benne helyezett bizalmat megköszönve, helyét a gyülés szivből eredt éljenzése közt elfoglalja.

4. Felolvastatott a lelkész gyámintézeti pénztárnokságra beadott szavazatok felbontásáról küldöttségi jelentés, melyszerint Szél Kálmán szalontai lelkész 25 és igy általános szavazat többséggel gyámpénztárnokká választatott.

E választás örvendetes tudomásul vétetvén, Szél Kálmán gyámpénztárnoki állásában megerősittetik.

5. Szél Kálmán egyházmegyei tanácsbiró a $^{2}/_{1879}$. sz. a. kinevezett szavazatbontó küldöttség megbizásából, felhiván a közgyülés figyelmét azon soknemü teendőkre, melyek az esperesi hivatallal együtt járnak, s azon pénzbeli kiadásokra, melyeket az esperes — mint ilyen — tenni kénytelen, inditványozza, hogy az esperesi tiszteletdij felemeltessék, s ezen ügy tárgyalás végett a jövő közgyülésre kitüzessék.

Egyházmegyei közgyülésünk ez inditványt magáévá teszi, s egyszersmind már e jelen gyülésen megbizza Nagy Sándor, Lovassi Ferencz és Ercsei Sándor tanácsbirákat, hogy a házi pénztárnok hozzájárulásával vizsgálják meg azt, hogy az esperesi fizetés minő mérvben lenne felemelhető, s a többlet minő forrásból lenne teljesithető, vizsgálatukról jelentésök a következő gyülésre beváratván.

6. Inditványoztatott, hogy miután az eddig működött két jegyző, a gyülés tartama alatt az egyházmegye ügyeivel tul halmozva vólt, — mint ez más egyházmegyékben is szokásban van, — az egyházi ügyek iránt érdeklődők közül két világi jegyző választassék.

Az inditvány elfogadtatott, s az esperesi hivatalra legközelebb történendő szavazás alkalmával, az egyházak — elnökség által a világi jegyzőségre adandó szavazataiknak is az esperesi hivatalhoz leendő beadására felhivandók.

7. Olvastatott a tenkei lelkészválasztásra esperesi hivatal által megbizott küldöttség jelentése, melyben a választásra jogositottak, és a választásban részt vett tagok névsorának melléklése mellett kijelenti, hogy a választás f. é. junius 29-kén teljes rendben folyt le, és hogy a jelöltségben vólt két egyén közül Márk Ferencz 63, Bernáth Lajos 96 szavazatot nyervén, utóbbi 33 szavazat többséggel törvényszerüen megválasztott lelkésznek jelentetett ki. A választás megtörténte után a kissebbségben maradt választók, hivatkozva a választás előzményeire, az ellen tiltakozásukat a választást vezetett elnökség előtt kijelentették s később nehány név aláirással kérvényt nyujtottak be e választás ellen az esperesi hivatalhoz, melyben a nyertes fél s az általa megválasztott egyén korteskedéssel vádoltatván — a választás megerősitését — utalván az ügy megvizsgáltatásának szükségére — esperes megtagadta.

Ennek ellenében a nyertes fél a főtiszteletü superintendensi hivatalhoz folyamodott, honnan is esperes ezen ügy mielőbbi megvizsgálására felhivatván, az e végből kiküldött s augusztus 5-kén működött bizottság jelentése s jegyzőkönyve is kapcsolatosan a fentebbivel felvétetett.

Ezen vizsgálatból kitünik ugyan, hogy Korom József tenkei választó működött Bernáth Lajos megválasztására, amenyiben őt levél által felhivta a Nagy-Váradon leendő találkozásra, s a találkozás egy vendéglőben megtörténvén, őt számos tenkei lakosoknak bemutatta s ajánlotta, kikkel aztán Bernáth Lajos — mint maga bevallja — magát megismertetni akarván, némely általános eszmékről beszélgetett.

Ha bár a vizsgálat folytán kiviláglott eseményeket nem helyesli is egyházmegyei közgyülésünk, mind az által a választási szabályoknak olyan megsértését nem látja azokban, melynek következtében a teljes rendben lefolyt választást kifogásolhatná, miért is a tenkei lelkészségre elválasztott Bernáth Lajost mint ilyet megerősiti, és állásának f. é. október 1-ső napján leendő elfoglalására felhivja a $^{65}/_{1875}$. számu egyházmegyei határozat tentartásával.

8. Felvétetett az aradi ref. egyház hanyatlása, belbékéje megzavarodása s elszegényedése okainak kipuhatolása s felderitése végett, az egyházmegye $^{9}/_{1879}$. sz. határozata értelmében kiküldött fegyelmi bizottság véleményes jelentése, a hozzá csatolt vizsgálati jegyzőkönyv és mellékleteivel együtt, melyekből világosan kitünik, miszerint azon zilálságnak, rendetlenségnek, alászállásnak, mely a megelőzött évtizedekben a csak nem semmiségből szépen kibontakozott s fényesen kimagaslott aradi ref. egyházat most elhomályositja, fő oka lelkész Bökényi Jánosban található fel, mint a ki a szorosabb körü hivatalos teendőin kivül, az egyháznak szellemi életére kevés, anyagi előhaladására, felvirágozására pedig épen semmit sem tesz, sőt ezeket hátrálja s gátolja az által, hogy a fensőbb hatóságtól kibocsátott, az észlelt hibák kijavitására vonatkozó határozatokat, rendeleteket, vagy épen nem, vagy pedig akkor közli egyháztanácsával, midőn az eljárásróli jelentéstételre kitüzött idő már el is mult, daczára az egyházmegye 1878. 1. sz. 7-ik pontban körülirt szigoru meghagyásnak; az egyházi vagyon kezelését kellőleg ellenőrizni elmulasztja, a gondnoki számadások megvizsgálását, hitelesitését, éveken át elhanyagolja, sőt saját egyháza presbyteriumának ide vonatkozó végzéseit is figyelmen kivül hagyja, az egyház levéltárát, mint szinte tanácsgyülésének jegyzőkönyveit a legnagyobb rendetlenségben tartja; a jótékonyczélokra hagyományozott pénzeket, más végekre felhasználni, elharácsolni engedi; és mig az egyházi adóból több ezer forintok maradnak a lakosoknál kifizetetlen, addig az egyházkerületi s megyei szükségletekre beszolgáltatandó pénzek, és a tőke adósságok kamatai fizetetlen maradnak, ugy hogy ezek nagy összegekre nőve ki magokat, az egyház ingatlan javait megtámadták, s már részben fel is emésztették, sőt a város ref. lakosságának egy része és saját személye közt az egyenetlenséget az által is szitja, hogy a hivatalos teendőkkel egybekötött stolarék szedésében, az ide vonatkozó egyházkerületi statutumokra nem ügyelve, önkényesen jár el és zsarolást követ, mint ezt a gályi külvárosiakkal tette.

Mindezen az aradi ref. egyházat már csaknem az elsüjjedésig meritő okokat, annyiban is tartja egyházmegyei törvényszékünk Bökényi János lelkész által előidézetteknek lenni, a menyiben ildomtalan magaviselete, az egyházi gyülésekben tanusitott gunyoros modora által, az aradi egyháznak értelmesebb, vagyonosabb, emellett egyházuk sorsát szivükön viselő lelkesebb tagjait annyira elidegenitette, hogy azok az egyházi gyülésekben, s e szerint az egyház igazgatásában részvételtől visszavonulni, önbecs érzetöktől ösztönözve érezték magokat.

Ez előrolt s több más okoknál fogva is, melyek a folyó 1879. évi január 30-ik napján, majd f. é. junius 22-kén működött bizottságoknak I. és II. jegyek alatti okmányokkal ellátott jegyzőkönyveiben bőven kifejtve vannak, eltekintve a Bökényi János által 1879. jul. 26-áról kelt, egyházmegyei gyülésünkhöz beadott, s III-al jelzett irata tárgyalásáról, melyet az ez ügyben eljárt fegyelmi vizsgáló küldöttség, ugy vádlók mint vádlott hit alatt történt kihallgatása után egyházmegyei gyülésünk — ujjabb panasz nem is adatván be — tárgyalni a dolog érdemében — ha csak a vég-

telenségig nem akart menni — szükségesnek nem tartott, hanem egyenesen csak a fellebbezési iratok közzé utasitott; ez okokat, ismételjük, az aradi különböző felekezetiségek s nemzetiségek közé ékelt egyház jól felfogott érdekében, igen is eléggé fontosaknak tartja, s itéli egyházmegyei tanácsunk arra:

Miszerint határozatilag kimondja, hogy Bökényi János a ki már az 1. sz. 17. pont 1878. évi egyházmegyei határozatban, hivatali esküjére és LXXXV. kánonrai utalás is eredménytelenül köteleztetett — mint az egyház egyik elnöke hivatali tisztének teljesitésére, az aradi ref. egyházban mint lelkész tarthatatlanná lett, sőt egyházmegyei tanácsunk őt, bármely egyházban is, az egyház kül s belügyeinek vezetésére alkalmatlannak itéli. — Ennélfogva őt hivatalától felfüggeszti, az aradi lelkészi hivatalba ideiglenes minőségben — tenkei időközi lelkész Márk Ferenczet — helyének október 1-én leendő elfoglalása határidejével — berendeli, mennyiben pedig az aradi presbyterium szintén mulasztási hibákat követett el, őt az egyház ügyei körül figyelmesebb s pontosabb őrködésre komolyan felhivja s utasitja, egyszersmind ez ügyet egész terjedelmében a főtisztelető egyházkerületi gyülés elibe hivatalból tiszteletteljesen felterjeszti.

9. Lelkész gyámintézeti pénztárnok Böszörményi Károly beterjeszti a pénztárba, a f. 1879. év előtti időkről kamattal vagy évi betéttel hátrányban levő lelkészek névsorát, tartozásaik mennyiségével együtt a végett, hogy reájuk az 1878. április 9-én 6. sz. a. hozott, s az esperesi hivatal által május 27-ről kelt $^{143}/_{1879}$. sz. a. minden egyházban körrendeletileg közzé tett gyámintézeti, választmányi határozat — melynek értelmében a tartozások az egyházak gondnokai által évi fizetéseikből visszatartassanak — alkalmaztassék.

Egyházmegyei közgyülésünk komolyan figyelmezteti tartozókat, hogy kötelezettségök 1879. deczember 31-ig eleget tegyenek, ellenesetben a jelzett határozat szigoruan fog rájok alkalmaztatni, a tartozók névsora nyilvántartás végett ide iktattatik.

	Kamat.	Tagsági dij.	Összesen.
1. Balogh András . . .	84 frt. 17 kr.	60 frt. — kr.	144 frt. 17 kr.
2. Bedrich József . . .	— „ — „	20 „ — „	20 „ — „
3. Bor Áron	— „ — „	80 „ — „	80 „ — „
4. Bökényi János . . .	— „ — „	40 „ — „	40 „ — „
5. Győri József	— „ — „	20 „ — „	20 „ — „
6. Kálmán Elek	— „ — „	20 „ — „	20 „ — „
7. Kiss Károly	— „ — „	62 „ 75 „	62 „ 75 „
8. Kocsa Károly	— „ — „	62 „ 25 „	62 „ 25 „
9. Kutasi Ferencz . . .	28 „ 80 „	20 „ — „	48 „ 80 „
10. Kutasi Lajos	— „ — „	25 „ — „	25 „ — „
11. Mészáros Gyula . . .	— „ — „	75 „ — „	75 „ — „
12. Nagy Lajos	— „ — „	15 „ — „	15 „ — „
13. Pápai Lajos	— „ — „	30 „ — „	30 „ — „
14. Patók Károly	15 „ 50 „	60 „ — „	75 „ 50 „
15. Soltész Lajos	118 „ 89 „	60 „ — „	178 „ 89 „
16. Szondi Imre	6 „ 30 „	51 „ 21 „	57 „ 51 „
Összesen	253 frt. 66 kr.	701 frt. 21 kr.	954 frt. 87 kr.

10. A kis-peregi egyháztanács nevében és megbizásából Szondi Imre lelkész beterjeszti a Tabajdi alapitványról számadás kivonatát, továbbá az egyházi gyülés jegyzőkönyvének 38. számát, melyben a $^{7}/_{1879}$. számu egyházmegyei végzés 7-ik számu pontját, az egyházra nézve sérelmesnek, igazságtalannak nyilvánitja, s e tárgyban az egyháztanács jegyzőkönyv szerkesztésével Szondi Imre lelkészt bizta meg, melynek a közgyülésen leendő felolvasását, s az egyházmegyei gyülés jegyzőkönyvébe vezetését kéri, kijelentvén, hogy a fegyelmi vizsgáló küldöttséget tartozó tisztelettel fogadja, de annak költségeit nem viselheti.

Beterjeszti továbbá az egyházi gyülés jegyzőkönyvének 39. számu kivonatát, melyben fájdalmasan veszi tudomásul az egyházmegyei közgyülésnek $^{33}/_{1879}$. számu végzését, s a debreczeni főiskola épitési és átalakitási költségeinek biztositására, az elrendelt közigazgatási végrehajtás foganatositásakor, első sorban az adó hátrányokat jelöli ki, s az adósok névjegyzékét azon kéréssel terjeszti be, hogy a végrahajtás egyenesen azok ellen foganatosittassék.

Ez ügyiratok egyházmegyei pénztárnok Nagy Péternek, a peregi egyház hátrányaira vonatkozó, a gyülés folyamán beadott kimutatásával együtt, eljárás végett a $^{7}/_{1879}$. számu egyházmegyei végzésben kiküldött bizottságnak adatnak ki, mely bizottság vizsgálatáról jelentés a következő gyülésre beterjesztendő.

11. Olvastatott a f.-tóti egyházba a $^{7}/_{1879}$. számu egyházmegyei végzés 2-ik pontja szerint vizsgálatra kiküldött bizottság jelentése, mely szerint megvizsgálva a gondnoki számadásokat, az egyház földbirtokát, az iskola és templom épületeket és a pénzbeli vagyont, kitünt, hogy a Korom József által — hátrányban levő követelései fejében, az egyház földje haszonbéréből — az előljáróság belenyugvásával letartott 30 frt. 6 év óta nem szedetett be, sőt már nagy részben el is veszett, Osváth Lajos tartozik az egyháznak 5 frttal, Molnár István 10 frt. 41 krral, Sebes Gyula 29 frt. 65 krral, az egyház vagyona gondatlanul kezeltetett, a számadások rendszeresen nem vezettettek.

A mi az egyház szellemi állapotát illeti, az még sajnálatra méltóbb, mint az anyagi helyzet, az egyház régibb anyakönyvei levelenkint szét szórva vannak, az iskola köteles gyermekek oktatásban nem részesülnek, 1876. óta közvizsga nem volt, egyszóval a f.-tóti egyház csak névleg áll fent, s ennek ugy a lelkész-tanitó, mint az egyháztagok egyaránt okai, ezen egyház bajai orvoslásának egyedüli módja, a tarthatatlan helyzet megszüntetése.

A küldöttség véleménye szerint itéletileg kimondandó volna, hogy Daróczi Dániel lelkész-tanitó 1880. április 24-én állását csere utján, — ha ilyen alkalom nem lenne — máskép is mindenesetre elhagyni tartozik, az egyház tagjai pedig az egyház jövedelmének gyanus szinezetü kezeléséért megrovandók, és jövőre utasitandók lennének, az egyház jövedelmei rendszeres kezelésére, más részről vallásos buzgalom kifejtésére.

A küldöttség javaslata — tekintettel e kisded egyház fenmaradására — egész teljességében elfogadtatván, közgyülésünk itéletileg kimondja, hogy Daróczi Dániel lelkész-tanitó ezen állását csere utján — ha ilyen alkalom nem lenne máskép is — 1880. április 24-én mindenesetre elhagyni tartozik; az egyház tagjainak pedig, az egyház jövedelmeinek számadás melletti pontos kezelése szigoru kötelességökké tétetik, s egyszersmind elvárja közgyülésünk, hogy az eddigi helytelen iránytól eltérve, az igaz vallásos buzgalom kifejtésére törekesznek.

12. Ferenczi Gedeon tanácsbiró a $^{6}/_{1879}$. sz. egyházmegyei végzés 2-ik pontja szerint, az Anti takarékmagtári alap tisztázása czéljából, oda kiküldetvén, elnökhöz beterjesztett jelentésében előadja, miszerint a felkutatott jegyzőkönyvek nyomán megtudta, miszerint a magtár keletkezésének ideje 1864. 65. év, ezen időtől 1873-ig számadás nem vezettetett, az 1873-ik évben kideritetett, hogy magtári maradvány van egyeseknél 20 köből, mely pénzértékre változtatva, kötvény mellett az adósoknál meghagyatott, s befizetve a mai napig sincs; a pénzzé tett magtár állományból 434 frt. esperesi engedély mellett lelkészlak épitésére fordittatott, de az apróbb részletekben egyeseknél kint van, e szerint a magtár állomány volna 434 frt.
kötvények mellett egyeseknél kiadva . . . . . 153 „
összesen 588 frt.

ennek mielőbbi behajtása, magtári napló készitése, s a bejött pénznek takarékpénztárba tétele az egyház előljáróinak a küldöttség által kötelességökké tétetett.

Mely jelentés helyeslő tudomásul vétetvén, az Anti egyház előljáróinak felelősség terhe alatt meghagyatik, hogy a magtári alapból kintlevő hátrányok behajtását, hivatali kötelességének ismerje, s az eredményről jelentését az 1880-ik évi tavaszi közgyülésre beterjessze.

13. Olvastatott a nagy-zerindi egyház előljárói nevében Bán József lelkésznek az esperesi hivatalhoz intézett jelentése, mely szerint a Fehér- és Fekete-Körözs feltartolása által, a lelkész lakból egyrész a Körözs szabályozó társulat által kisajátittatván, ezért az egyháznak 1110 forint fizettetett, mit az egyháztanács a lelkészlak felépitésére forditni határozott.

E jelentés tudomásul vétetik, s utasittatik az előljáróság, hogy az épitési tervrajzot az elnökséghez előlegesen beterjessze, az épités bevégzése után pedig az átvétel eszközlése czéljából az elnökséghez jelentést tegyen.

14. Makai László és Nyeste István a gyülés folyamán kiküldetvén, megvizsgálták Szél Kálmán tanácsbirónak — mint a f. 1879. évi tavaszi egyházkerületi gyülésen az egyházmegye képviselőjének az egyházkerületre beszolgáltatott pénzekről számadását, mely szerint átvett:

1. főiskolai átalakitási kamatul . . .	421 frt.	89 krt.	A.	ellennyugta
2. főiskolai épitési költségül	1163 „	42 „	B.	„
3. egyházkerületi közköltségül . . .	366 „	— „	C.	„
4. zsinati költségül	183 „	— „	D.	„
5. magyar reformált segély-egyletre . .	30 „	57 „	E.	„
6. adományul és jegyzőkönyv áráúl . .	127 „	43 „	F.	„
7. elemi tankönyvek árába	207 „	50 „	G.	„
8. Varga Pál szegedi lelkész segélyezésére	30 „	60 „	H.	„
összesen	2530 frt.	41 krt.		

b) Beszolgáltatott

1. főiskolai átalakitási kamatul . . .	421 frt.	89 kr.	189.	sz.	nyugta
2. „ épitési költségül	1163 „	42 „	188.	„	„
3. tápintézet részére	10 „	66 „	190.	„	„
4. szolga-tanulók tápintézetére . . .	7 „	20 „	191.	„	„
5. senior részére	1 „	80 „			
6. egyházkerületi közpénztárba . . .	894 „	87 „	1.	„	„
7. magyar ref. segély-egylet pénztárába	30 „	57 „	2.	„	„
összesen	2530 frt.	41 krt.			

Végül megjegyzi, hogy Doktor János máramaros-ugocsai esperesttől a $^{111}/_{1879}$. számu ellennyugta szerint a pankotai egyház segélyezésére átvett 12 frt. 77 krt, mely összeget 3. sz. alatti nyugta szerint, a pankotai ref. egyház előljáróinak elküldött.

A vizsgáló küldöttség a mellékelt 8 drb. nyugtát és 9 drb. ellennyugtát megvizsgálván, a számadást teljesen rendben találták.

Kiküldöttek jelentése helyeslő tudomásul vétetvén, Szél Kálmán egyházmegyei küldött az átvett pénzeket, illetőleg a felelősség alól felmentetik, az iratok levéltárba tétetni rendeltetnek.

15. Olvastatott a főtiszt. püspöki hivatalnak az espereshez intézett levele, melyben Vágó János fenesi állásától egyházmegyei itélettel elmozditott tanitónak, a rá nézve enyhitő körülmények tekintetbe vételével, javulás reményében — egy évig — a tamásdai tanitóságba helyezését ajánlja, azon kijelentéssel, miszerint ha ez év leforgása alatt is hanyagsága miatt panaszok merülnének fel, az egyházmegye $^{10}/_{1879}$. számu határozata fog ellene foganatba vétetni.

Az esperesi hivatal azon intézkedésében, hogy Vágó János, állásától az egyházmegye $^{6}/_{1879}$. számu végzése szerint elmozditott tanitót a főtiszteletü püspöki hivatal ajánlatára és felhatalmazására Tamásdon

alkalmazta, egyházmegyei közgyülésünk megnyugszik és őt próbaképen ez állásában meghagyja, mennyiben pedig ez alkalommal, egyházmegyei indokolt itélet módositatott elnökileg, a jövőre nézve közgyülésünk kéri és reményli, hogy hasonló esetekben az ő hatósági közbenjárása fog igénybe vétetni.

16. Dobrai Ferencz fenesi lelkész beterjesztett jelentésében előadja, hogy a g. kath. püspökség belényesi uradalmában az elkülönités folyamatban lévén, a lelkészi 5 hold szántóföld a legelőből 36 holdra, a tanitói 1 és ¼ hold szántó föld 18 holdra egészittetett ki, iskolai alapul 6, temetőnek 2 hold adatott, ezeken kivül a lelkész 10 hold erdő és 10 hold legelő illetőséget nyert, a tanitó pedig felényit, egyszers mind ezen földek telekkönyvezése s az adó kiáltali fizetése tárgyában utasitást kér.

Hivatalos tisztének tartja továbbá az egyházmegye tudomására hozni, hogy az iskola helyiség, rövid idő mulva tarthatatlanná lesz, ugyanazért erélyes intézkedést kér, végül beterjeszti hátrányban levő fizetésének kimutatását, azon kéréssel, hogy annak behajtása elrendeltessék.

Az elkülönités alkalmából nyert földekről jelentés önvendetes tudomásul vétetik, a hitelesités után a telekkönyveztetés s általában az egyház érdekeinek megóvására s egyszersmind a $^{6}/_{1879}$. számu egyházmegyei végzés 8-ik pontjában foglalt határozat végrehajtására Benedek Ferencz tanácsbiró kéretett fel; a hátrányok behajtása az elnökség megkeresésére közigazgatási uton lesz eszközlendő.

17. A bélzerindi egyház előljáróí nevében Szücs Imre lelkész benső örömmel jelenti, hogy iskolájuk felépittetett, romlásnak indult templomuk teljesen kijavittatott, s ezt nagyrészben a főtiszt. egyházkerülettől nyert 111 frton kivül, nemes lelkü pártfogóiknak — b. Simonyi Lajos urnak, ki 50 frtot adott és Tabajdi Károly főispán urnak, ki 225 frt 25 krt gyüjtött — köszönhetik.

A nemes lelkü adományozóknak, ugy a bélzerindi, mint általában az egyház és iskola ügy iránti érdeklődését mély tisztelettel és hálával méltányolja egyházmegyei közgyülésünk, s ennek kifejezéséül, jegyzőkönyvének e szerény lapján áldozatkészségökért őszinte köszönetét nyilvánitja.

18. Nagy Péter egyházmegyei házi pénztárnok, beterjeszti jelentését a $^{19}/_{1879}$. számu egyházmegyei végzésre vonatkozólag, kimutatván, hogy bár esperes a pénztárnoktól 1396 frt 19 krt vett át különböző czélokra bevétel végett, még is az egyház kerülettől 1529 frt 39 krról, és igy 133 frt 20 krral több összegről hozott nyugtát, ez onnan származik, mert több egyházak az egyházkerületre befizetni tartozott pénzt, a pénztárnok mellőzésével, egyenesen espereshez küldöttek, s igy az egyházmegyei pénztár ellen, visszkövetelése nincs.

Az egyházkerületi pénztárnok által követelésbe tett 19 frt 50 kr, részint 25 darab 1848-iki törvényjavaslatra adott vélemény ára, mit az egyházmegye 186⅚-ben ki nem fizetett, részint több régibb időtől fenmaradt névtárak és egyházkerületi jegyzőkönyvek ára, miket az egyházmegye bátran kifizethet, mivel több hátrányos egyházak vannak e tekintetben.

E jelentés tudomásul vétetvén, házi-pénztárnok a követelésbe tett 19 frt 50 kr kifizetésére felhatalmaztatik.

19. Török Áron a tamásdai egyházból a közte és lelkésze közt kifejlett viszálkodás miatt elmozditott tanitó hivatkozva 23 évi szolgálatára s felhiva az egyházmegye figyelmét 5 tagból álló családjával szenvedett nyomoruságára egy üresedésben levő tanitói állásba helyezésével, a végső kétségbeeséstől magát megmentetni kéri.

Többszöri kisérlet után Török Áron javulásának jelét nem adván, kérelme figyelembe nem vétetik.

20. Tóth Imre b.-böszörményi fitanitó kötelező levele — reversalis. Levéltárba tétetik.

21. Jelen jegyzőkönyv hitelesitésével Lovassi Ferencz, Fónagy László, Nagy Sándor és Szél Kálmán Szalontán lakó tanácsbirák megbizatnak.

Kelt N.-Szalontán aug. 21. 1879.

A 7-ik, 8-ik és 9-ik számokat jegyzette Nagy Dániel főjegyző, a többieket Szaniszló Gábor aljegyző. Hitelesitették szept. 2-án 1879. Lovassi Ferencz, Nagy Sándor és Szél Kálmán tanácsbirák.

Tárgymutató.

1. Püspöki átirat az esperes választás tárgyában.
2. Nagy Sándor szalontai lelkész az esperesi hivatal viselése alól felmentetik.
3. Nagy Dániel a főjegyzői hivatalba beiktattatik.
4. Szél Kálmán egyházmegyei gyámintézeti pénztárnokságban megerősittetik.
5. Az esperesi tiszteletdij mily mértékben, s mi alapból leendő felemelése tekintetéből javaslat készitésre bizottság neveztetik.
6. Világi jegyzők választása határoztatik.
7. Tenkei lelkész választási ügy.
8. Az aradi lelkész állásától elmozdittatik.
9. Lelkész gyámintézeti pénztárnok a hátrányban levők névsorát beterjeszti, az e tárgyban hozott végzés.
10. A kisperegi egyház előljárói által beterjesztett ügyiratok a $^{7}/_{1879}$. számu végzésben kiküldött bizottságnak kiadatnak.
11. A f. Tótra kiküldött vizsgáló bizottság jelentése s annak folytán hozott egyházmegyei végzés.
12. Ferenczi Gedeon tanácsbiró jelentése az anti takarék magtár vizsgálásáról.
13. A Nagy zerindi egyház jelentése a lelkészlak egy részének kisajátitása tárgyában.
14. Jelentés az egyházkerületre Szél Kálmán által beadott pénzekről számadás megvizsgálásáról.
15. Püspöki levél Vágó János volt fenesi tanitó ügyében.
16. Dobrai Ferencz fenesi lelkésznek az elkülönités alkalmából nyert földekről jelentése.
17. A bélzerindi egyház előljáróinak a templom és iskola felépitéséről szóló jelentése.
18. Nagy Péter egyházmegyei pénztárnok jelentése a $^{19}/_{1879}$. sz. egyházmegyei végzésre vonatkozólag.
19. Török Áron tanitóul nem alkalmaztatik.
20. Tóth Imre böszörményi tanitó reversalisa levéltárba tétetik.
21. Hitelesitő bizottság neveztetik.

Debreczen 1879. Nyomatott a város könyvnyomdájában. D.

A NAGY-SZALONTAI EGYHÁZMEGYE

f. 1879. november 12-én

NAGY-SZALONTÁN TARTOTT KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

Osváth Imre, majd Nagy Dániel esperes elnöklete alatt.

Jelen voltak:

Egyházi tanácsbirák:

Nagy Sándor
Csomor János
Ferenczi Gedeon
Szél Kálmán

Világi tanácsbirák:

Lovassy Ferencz
Fónagy László

Szaniszló Gábor egyházmegyei aljegyző, Böszörményi Károly gyámintézeti pénztárnok, Nagy Péter egyházmegyei pénztárnok, lelkészek, tanitók, képviselők.

Nyugalomra lépett esperes Osváth Imre, a meghatottság érzékeny hangján mondott rövid ima után, megemlékezve egyházmegyénk mélyen tisztelt segédgondnokáról, s üdvözölve a jenlevő tanácsbirákat, lelkészeket, tanitókat s képviselőket, a gyülést megnyitottnak nyilvánitja.

1. Az elnökség jelenti, hogy Benedek Ferencz tanácsbiró, elháritathatlan akadály miatt e gyülésen meg nem jelenhet.

Sajnos tudomásul vétetik.

2. Olvastatott az esperesi hivatalra beadott szavazatok felbontásával megbizott küldöttség jegyzőkönyve, mely szerint Lovassy Ferencz, Fónagy László, Nagy Sándor és Szél Kálmán tanácsbirák, mint e czélra kiküldöttek, f. é. október 5-ik napján tartott ülésökben a szavazatokat felbontván, kitünt, hogy az esperesi hivatalra, az egyházmegye minden egyházából vagyis 43 helyről bejöttek a szavazatok, s igy, miután Szalontát két szavazat illeti, beadatott 44 szavazat, melyek közül a s.-kereszturi egy pecséttel sem levén ellátva, hitelesnek nem volt tekinthető, tehát 43 érvényes szavazat közül egyházmegyei tanácsbiró Nagy Dániel 34, Szél Kálmán 8, Ferenczi Gedeon 1 szavazatot nyert, minek folytán Nagy Dániel általános szavazattöbbséggel megválasztott esperesnek kijelentetett.

Nagy Dániel, az egyházmegye benne helyezett bizalmát megköszönve, s uj állása fontosságának ismerését hangsulyozva, meleg hangon tartott, s köztetszéssel fogadott beszédében, a rá várakozó esperesi teendők végzésére magát felajánlja, s miután az egyházmegye pecsétje, mint az esperesi hivatal jelvénye, neki Lovassy Ferencz, mint a távol levő segédgondnokot helyettesitő legidősebb világi tanácsbiró

által, buzditó és áldást kérő szavak mellett átadatott, tanácsbirói és főjegyzői hivatalát az egyházmegye rendelkezésére bocsátván, székét a gyülés éljenzése közt elfoglalja.

Nagy Dániel esperessé lett megválasztatása örvendetes tudomásul vétetik, s e választás ugy eskületétel, mint megerősités végett, a tiszántuli egyházkerület püspöki hivatalához, s általa az egyházkerület közgyüléséhez hivatalból felterjesztetik; az esperesnek a legközelebbi egyházkerületi gyülésen leendő bemutatására, Tisza Kálmán segédgondnok akadályoztatása esetén megbizottja, és Nagy Sándor tanácsbiró hivatnak fel; az egyházmegyei főjegyzői és tanácsbirói hivatalok betöltésének eszközlésére pedig az alelnökség utasittatik, a beadandó szavazatok felbontásával a $^{3}/_{1879}$. számu végzésben kinevezett küldöttség bizatván meg.

3. Ugyanazon szavazatbontó küldöttség jegyzőkönyve szerint, az egyházmegyei világi fő és aljegyzőségre, az egyházmegye minden egyházából beküldettek a szavazatok, a főjegyzőségre beérkezett 44 szavazatból a s.-kereszturi egy pecséttel sem levén ellátva, az ujlaki egyház pedig két szavazatot adván, 42 vétetett érvényes szavazatnak, melyek közül dr. Kiss Ferencz 30, Benedek László 5, Fónagy László 2, Sántha István 2, Benedek Ferencz, Tabajdi József és Bajó János egy-egy szavazatot nyervén, dr. Kiss Ferencz általános többséggel elválasztott világi főjegyzőnek kijelentetett.

A szavazás eredménye tudomásul vétetvén s dr. Kiss Ferencz székének elfoglalására felhivatván, az esküt leteszi, s magát az egyházmegye szolgálatára készséggel felajánlja, s helyét a gyülés éljenzése közt elfoglalja.

A világi aljegyzőségre beérkezett 42 érvényes szavazat közül Szikszai Lajos 18, Benedek László 11, Borbély László 6, Sántha István 2, Nagy Károly 1, Vidics János 1, Szathmári Zsigmond 1, dr. Kiss Ferencz 1, Balogh Lajos 1 szavazatot nyervén, minthogy általános többsége senkinek nincs, a három legtöbb szavazatot nyert Szikszai Lajos, Benedek László és Borbély László közt uj választás rendeltetett s ennek deczember 1-ig leendő foganatosításával esperes és a $^{3}/_{1879}$. számu végzésben megnevezett szavazatbontó küldöttség megbizatik.

4. Olvastatott a főtiszteletü püspöki hivatalnak, Bökényi János aradi lelkész felfüggesztése tárgyában az esperesi hivatalhoz intézett 1367. számu átirata, melyben hivatkozva a LXXXIX-ik kanonra, s kimondva azt, hogy a felterjesztett iratokban nem bizonyittatik rá oly kanonikus vétek, mely a rögtöni felfüggesztést vonná maga után, sőt az esperesi felterjesztés szerint is, kihágást vagy botrányt nem csak el nem követett, de lelkészi müködése, ige hirdetése kifogástalan; a f. é. augusztus 21-én hozott, ide vonatkozó 8. számu egyházmegyei itélet végrehajtását elhalasztani javallja, mindaddig, mig ezen ügy az egyházkerületi gyülésen is megvizsgáltatván, a végitélet ki nem mondatik.

A felolvasott püspöki átirat egyes tételeiből sajnálattal győződött meg egyházmegyei közgyülésünk arról, miszerint az esperesi hivatal által tett bár jóindulatu — de az egyházmegye indokolt itéletével homlokegyenest ellenkező elnöki felterjesztés ezen ügyet más világitásban tüntetvén fel, annak az itélet szerinti sürgős elintézését, melytől az aradi egyház nyugalma, sőt létezése függ, megakadályozta; de hivatkozva egyházmegyei közgyülésünk f. é. augusztus 21-én hozott 8. számu határozatának indokaira, ahhoz most is ragaszkodik, annyival is inkább, mert bár az itélet indokai, magokban is elegendők vólnának arra, hogy jogerőre emelkedésig is — Bökényi János felfüggesztését vonják magok után, ez indokok még döntőbbekké válnak, az aradi egyház fő és algondnokának, s egész presbyteriumának egyházmegyei gyülésünkhöz

beterjesztett indokolt lemondása által, mely lemondás alá irói közt az egyház legtekintélyesebb s buzgóbb pártfogóit ismertük.

Miért is ezen ügyet azon biztos hiedelemben rendeli ismét tisztelteljesen felterjeszteni egyházmegyei közgyülésünk, hogy ezen Bökényi Jánosra nézve szigoru, de megérdemlett, az aradi egyházat pedig a végpusztulástól egyedül megmentő itéletének, jogosult és igazságos vólta felől meggyőzetvén a főtiszteletü püspöki hivatal, — be nem várván az egyházkerületi közgyülés idejét — e határozatnak az esperesi hivatal által leendő végrehajtását illetőleg szabad folyást engedend, ellenesetben a beláthatatlan, de bizonyára szomoru következményekért felelősséget nem vállalhat.

5. A nagyszalontai egyháztanács beterjeszti f. é. augusztus 19-kén tartott gyülése jegyzőkönyvének 27. számu kivonatát, melyszerint az egyházközségében lábra kapott baptismus és nazarenismus követői által üzött, a közrend és közerkölcsiség szempontjából veszélyes cselekményekre hiván fel az egyházmegyei közgyülés figyelmét, ezek meggátlására közreműködését kéri.

A nazarenismusnak az egyház nyugalmára nézve kártékony hatású terjedése sajnos tudomásul vétetik, de meg lévén győződve egyházmegyei közgyülésünk, hogy e szédelgés magától elenyészik, annak nagy fontosságot nem tulajdonit; azonban a közrend és közerkölcsiség megóvására, és az ezekkel ellenkező cselekmények meggátlására, — mint belügyének elintézésére — a szalontai világi és egyházi előljáróságot hivja fel.

6. A főtiszteletü püspöki hivatalnak 1385. számu körlevele, melyben a f. é. szept. 10—13-kán tartott egyetemes konvent 39-ik számu – a katonák lelki gondozása tárgyában hozott határozatát az esperesi hivatalhoz megküldi.

Körözés végett az elnökséghez áttétetik.

7. Olvastatott a főtiszt. püspöki hivatal 1381. számu körlevele, melyben a konventi bizottság által, a köznevelés és közoktatás szervezetére vonatkozólag készitett szabályzat, oly felhivással küldetik meg, hogy az arra adandó egyházmegyei vélemények a jövő április hó 1-sö napjáig beadassanak.

Az egyetemes konvent által általánosságban elfogadott szabályzat átvizsgálásával, s az arra adandó vélemény elkészitésével Szél Kálmán és Fónagy László tanácsbirák bizatnak meg.

8. Ferenczi Gedeon tanácsbiró fokozatosan növekedő szembajára hivatkozva, a peregi egyházban a f. é. április 2-kán tartott egyházmegyei gyülés 7. szám 7-dik pontja szerint elrendelt fegyelmi vizsgálat megejtésére, Tabajdi Károly világi tanácsbiró mellé, az egyházi részről maga helyett más tanácsbiró vagy lelkész kinevezését kéri.

Méltányolva egyházmegyei közgyülésünk a Ferenczi Gedeon tanácsbiró által felhozott okokat őt felmenti s a peregi fegyelmi vizsgálat megejtésére Tabajdi Károly tanácsbiró mellé Nagy Sándor ágyai lelkészt nevezi ki, a vizsgálat megtartásához szükséges iratok neki elnökileg megküldetvén.

9. A főtiszteletü püspöki hivatal által a Bernáth Lajos tenkei lelkészi állomásának elfoglalhatása tárgyában az esperesi hivatalhoz intézett átirat mint már bevégzett dolgot tárgyazó.

Levéltárba tétetni rendeltetett.

10. Olvastatott a főtiszteletü püspöki hivatal 1363. számu körlevele, melyben az egyházmegyéket Nyiri Péter debreczeni esperes váratlan halál esetéről tudósitja.

Fájdalmas érzéssel veszi tudomásul egyházmegyei közgyülésünk, az egyházkerület buzgó, és iskolai ügyeinkben fáradhatatlan munkás tagjának halálát, s ezen gyászeset feletti részvétének, jelen jegyzőkönyvében is kifejezést ad.

11. A főtiszteletü püspöki hivatalnak 1169. számu — a humanisticus intézetekről készitendő kimutatáshoz szükséges felvilágositó nyilatkozat beadására felhivó körlevele.

A jelentés az elnökség által megtétetvén, levéltárba tétetik.

12. A főtiszteletü püspöki hivatal körlevele, melyben Kovács Lajos tanitóképezdei tanár „bibliai történetek“ czimü müve ajánltatik.

Az elnökségnek körözés végett kiadatik.

13. Olvastatott a belényesi egyház előljáróinak, elválasztott orgonista tanitójuk Király Gyula megerősittetését s bekebelezését kérő folyamodványa.

A Nagy-kőrösi tanitó-képezdei tanárkar által kibocsátott Király Gyula a kérvényhez csatolt kibocsátó levél alapján, ideiglenes minőségben megerősittetik, köteleztetvén a tanitói oklevélnek egy év alatti megszerzésére.

14. Nagy Lajos tanitó jelölt, ki a tanitó-képezde első évi folyamát elvégezte, s azután mint tanitó és nevelő működött, a 2-ik és 3-ik évi tanfolyamról pedig a vizsga letételére miniszteri engedélyjel bir, ez egyházmegyében mint tanitó alkalmazást kér.

Üresedés nem levén, ez uttal nem alkalmaztatik.

15. A gyantai egyház előljárói a megürült fitanitói állás betöltésének a jövő tavaszra halasztását, s addig a fi és leány gyermekeknek egy tanitó általi vezetésére, az egyházmegye engedélyét kérik, hogy igy egy felől a különben is csekély fizetésü leánytanitó jövedelme, legalább ideiglenesen emeltessék, más felől a fizetés fent maradt részéből, a leány tanitó lak elavult fedelének bezsindelyezése lehetővé tétessék.

A felhozott indokok egyáltalában nem levén elegendők arra, hogy a fiu és leány gyermekek egy tanteremben tanittatva, a másik iskola habár ideiglenesen is beszüntettessék, a kérelemnek hely nem adatik, sőt a gyantai egyház a tanitó választás mielőbbi megejtésére, s a tanitó lak fedélzetének más forrásból leendő kijavitására utasittatik.

16. Olvastatott Nagy Péter egyházmegyei pénztárnoknak az egyházkerületi pénzek kezelési módjának megváltoztatását czélzó javaslata, melyben részint az esperes teendőinek könnyitése, részint a pénzkezelés egyszerüsitése czéloztatik.

A beterjesztett javaslat inditványozónak azon felhivással adatik ki, hogy a módositás pontozatait röviden összeállitva, s Szél Kálmán egyházmegyei tanácsbiró és dr. Kiss Ferencz világi főjegyző által átvizsgáltatva, az arra adott vélemény kiséretében a következő gyülésre terjeszsze be.

17. Nagy Péter egyházmegyei pénztárnok a f. tóti és jánosfalvi egyházak, egyházmegyei tartozásainak mikénti fizetését illetve a tartozások egy részének — mint bevehetetlennek — elengedését hozza javaslatba.

E javaslat megvizsgálásával s a következő gyülésre véleményes jelentés beadásával Szél Kálmán tanácsbiró és dr. Kiss Ferencz világi főjegyző bizatnak meg.

18. Esperes az egyházmegyei visitatiót illetőleg, az egyházmegye $^{8}/_{1876}$. számu

azon határozatának, — hogy az jövőre nem télen, hanem tavasszal, vagy nyáron történjék, — érvényre emelését inditványozza.

Az inditvány elfogadtatik, a jelen év pedig átmeneti évül tekintetvén, a beszolgáltatandó pénzek beküldésére az egyházak elnöki uton felhivandók.

Jegyzette N.-Szalontán 1879. november 12-kén Szaniszló Gábor egyházmegyei aljegyző.

Hitelesitették decz. 4-én 1879. Nagy Sándor és Szél Kálmán tanácsbirák, mint e czélra kiküldöttek.

Tárgymutató.

1. Benedek Ferencz tanácsbiró jelen nem lehet.
2. Nagy Dániel esperesi székét elfoglalja.
3. Kiss Ferencz világi főjegyzői székét elfoglalja.
4. Bökényi János aradi lelkész ügyében határozat.
5. A szalontai egyháztanács kérvénye a nazarenismus terjedésének meggátlása tárgyában.
6. Püspöki körlevél a katonák lelki gondozását illetőleg.
7. Püspöki körlevél a konventi bizottság munkálatának megvizsgálására nézve.
8. A peregi fegyelmi vizsgálat megejtésére Nagy Sándor ágyai lelkész küldetik ki.
9. Tenkei lelkész Bernáth Lajos állomását elfoglalta.
10. Püspöki hivatal Nyiri Péter halálát tudató körlevele.
11. Püspöki hivatal körlevele a humanisticus intézetekről készitendő kimutatásra vonatkozólag.
12. Kovács Lajos „bibliai történetek“ czimü müve ajánltatik.
13. Belényesen Király Gyula ideiglenes minőségben meghagyatik.
14. Nagy Lajos tanitóságra most nem alkalmaztatik.
15. A gyantai egyház kérelme nem teljesittetik.
16. Nagy Péter javaslata bizottságnak adatik.
17. Az egyházmegyei visitatio a nyári idényre tétetik.

Debreczen, 1879. Nyom. a város könyvnyomdájában. D.